

obch. zák. dokázati, že této péče užila, bylo na ní, by prokázala, že balíky byly neporušeny; pak teprve by byla nastala žalobci povinnost, by provedl důkaz, že balíky obsahovaly krajky, když byly žalované vydány. Žalovaná nabídla důkazy o tom, že převzala balíky od hlavního celního úřadu ve Vídni úředně uzavřeny, že je odevzdala podniku s neporušenou celní závěrou a že tčž do Pešti došly v obalu neporušeném, s neporušenou pečeti tovární a neporušenou celní plombou, a předložila o posléze uvedených okolnostech protokol, sepsaný u celního úřadu v Pešti. Tomuto protokolu však nižší soudy právem nepřiznaly průvodní moci veřejné listiny, poněvadž jest to listina cizozemská a není opatřena předepsanými ovčřeními (§ 293 c. ř. s.). Rovněž právem odmítl první soud nabízený důkaz svědecký o svrchu uvedených okolnostech, poněvadž žalovaná ani nesložila nařízené jí zálohy dle § 332 c. ř. s. ve lhůtě soudem určené, ani o prodloužení lhůty nežádala, a poněvadž by řízení se bylo protáhlo, kdyby při pokračování v ústním jednání těchto důkazů, které měly býti prováděny ve Vídni a Pešti, bylo použito (§ 279 c. ř. s.). Žalovaná neprovedla tedy důkazu, že balíky jí došly zevně neporušeny. Jelikož tento důkaz náležel jí, dlužno vycházeti z toho, že nebyly zevně neporušeny a že žalovaná měla tedy povinnost zachovati se dle čl. 365 obch. zák. Buď scházely tehdy již krajky, pak byla povinna, by opatřila, čeho bylo třeba, by bylo zachováno právo na náhradu škody, žalobci proti poštovnímu nebo celnímu úřadu příslušející, a poněvadž tak neučinila, ručí za deklarovanou cenu krajek, která se rovná zažalované částce. Anebo krajky tu tehdy ještě byly, pak je žalovaná převzala a ručí dle čl. 367 obch. zák. za jejich ztrátu, poněvadž nedokázala ani, že je odevzdala podniku k další dopravě, ani že ztráta způsobena byla okolnostmi, které nebylo lze odvrátiti péčí řádného obchodníka. Není tu tedy dovolacího důvodu čis. 4 Šu 503 c. ř. s.

Čís. 2193.

Ustanovením Šu 1174 obč. zák. není vyloučeno, domáhati se vrácení tržové ceny, zapravené dle kupní smlouvy za věci, vyloučené z volného obchodování. Není třeba, by omyl ve smyslu Šu 1431 obč. zák. byl omluvitelným.

(Rozh. ze dne 23. ledna 1923, Rv I 590/22.)

Žalovaný měl dle úmluvy z prosince 1919 dodati žalobci několik vagonů směsky a obdržel od žalobce zálohou 5000 Kč. Směska byla však žalovanému úřadem zabavena, pročež domáhal se žalobce vrácení zálohy. O b a n i ž š í s o u d y žalobu zamítly, o d v o l a c í s o u d v podstatě z těchto důvodů: Vládním nařízením ze dne 27. června 1919, čis. 354 sb. z. a n. bylo zabaveno veškeré obilí, i směska. Dle Šu 2 nařízení byl zakázán prodej obilí a právní jednání, příčící se zakazu, prohlášena za neplatná. Dlužno tu proto použití §§ 878 a 1174 obč. zák. Žádná ze stran nemůže se vymlouvatí neznalostí uvedeného nařízení (§ 2 obč. zák.), ježto bylo řádně vyhlášeno. Nemůže proto žalobce dle Šu 1174 obč. zák. žádati na žalovaném, co mu byl plnil vzhledem k zakázanému jednání.

N e j v y š š í s o u d uznal dle žaloby.

D ů v o d y:

Dovolání jest v právu, pokud se opírá o čís. 4 Šu 503 c. ř. s. Názor odvolacího soudu, že se žalobce žádným způsobem nemůže domáhati vrácení předem placených 5000 Kč, poněvadž tomu brání ustanovení Šu 1174 obč. zák., jest právně mylným. Nejvyšší soud vyslovil již ve svém rozhodnutí ze dne 14. října 1919, Rv I 419/19, uveřejněném v úřední sbírce pod čís. 289, že ustanovením Šu 1174 obč. zák. není vyloučeno, domáhati se vrácení tržové ceny, zapravené dle kupní smlouvy, jež uzavřena byla o věcech, vyloučených z volného obchodování; na této zásadě setrvává. Tomu-li tak, pak nutno rozřešiti otázku, jaké bylo ujednání stran, zda ujednaly, jak tvrdí žalobce, kupní smlouvu o vagonu směsky či zda žalovaný, jak tvrdí on, pouze nakupoval směsku ze žalobcova příkazu a na jeho účet; na této otázce závisí pak otázka další, zda a pokud jest žalovaný obohacen. Žalovaný doznává, že ujednal se žalobcem pevnou cenu za směsku, 2 Kč 75 h za 1 kg, a že jeho zisk měl pozustávat v rozdílu, oč směsku laciněji nakoupil. Z ujednání pevné ceny dlužno usuzovati, že strany ujednaly kupní smlouvu, poněvadž jako pouhý zmocněnec žalobce, nakupující na účet tohoto, byl by žalovaný býval povinen, by prospěch z nákupu zboží poskytl svému zmocniteli (§ 1009 obč. zák. a čl. 372 obch. zák.). Totéž plyne z dopisu žalobce, v němž žalovanému píše: »Was Sie in dortiger Gegend kaufen können, übernehme ich von Ihnen per 100 kg à 275 inklusive Ihres Nutzens, dies ist ein hoher Preis«. Ani tu není řeči o tom, aby žalovaný nakupoval na účet žalobce, nýbrž jen o převzetí směsky žalobcem za pevnou cenu. Jelikož smlouva jest podle Šu 2 vládního nařízení ze dne 27. června 1919, čís. 354 sb. z. a n. neplatna, jest žalovaný dle Šu 1435 obč. zák. povinen, by vrátil žalobci, oč by se jinak na jeho úkor bez právního důvodu obohatil. Obohacení žalovaného činí celých 5000 Kč, poněvadž je sice za směsku vydal, ale, nekupuje jí na účet žalobce, nýbrž na účet vlastní, použil jich, ač to byly peníze cizí, bez právního důvodu, by zaplatil svůj vlastní dluh za směsku u svých dodavatelů. Vzhledem k ustanovení §§ 1431 a 1432 obč. zák. mohl by žalovaný vrácení předem mu zaplacené části kupní ceny odepríti jen tehdy, kdyby byl prokázal, že mu žalobce zmíněný peníz zaplatil, ač věděl, že smlouva jest neplatna a že není povinen platiti. Prvý soud však zjistil, že v tamním kraji se mělo všeobecně za to, že směska jest volná, žalovaný sám tvrdil, že mu dokonce od skladištního společenstva v Ž. jako komisionáře obilního ústavu bylo potvrzeno, že lze směskou volně obchodovati, a také ve svém odvolání připouští, že súčastněné zasvěcené kruhy na př. skladiště v Ž., a Otto H. pokládaly obchod směskou za volný. Z toho plyne, aniž by bylo třeba dalších zjištění, že žalobce platil žalovanému S-ovi 5000 Kč omylem, pokládaje smlouvu za platnou. Že to byl omyl právní, dle výslovného ustanovení Šu 1431 obč. zák. nevádí, a ani tím není nárok žalobce na vrácení vyloučen, že zákaz směskou obchodovati byl řádně ve sbírce zákonu a nařízení vyhlášen, poněvadž se po zákonu nevyhledává, by omyl byl omluvitelným. Bezpodstatnou jest námitka žalovaného S-a, že žalobce sám zavinil, že směska byla zabavena, poněvadž ji včas neodebral. Smlouva byla neplatna, nebylo tu tedy vůbec povinnosti, směsku odebrati a proto nelze ani mluvit o prutahu ji přijmouti.